

РОЛЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ

***СТЕПАНЕНКО С.В., К.Е.Н., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ***

Постановка завдання у загальному вигляді. Податки виступають одним із найважливіших питань як сфери публічних фінансів, так і державного управління в цілому. Існування держави як національного інституту можливе лише за рахунок податків. Їх виникнення пов'язано, в першу чергу, із потребою в утриманні війська та безпосередньо монархів. Еволюція податків спостерігається паралельно з розвитком суспільства. В реаліях сьогодення вони виконують ряд функцій, де регулююча та фіскальна виступають домінуючими. Податок на додану вартість (далі – ПДВ) як основний бюджетоутворюючий податок в більшості реалізовує саме фіскальну функцію: близько 55 % податкових надходжень приходиться на оподаткування споживання, де безпосередньо ПДВ складає 73% [1]. Його вирішальна роль у формуванні бюджету вимагає здійснення постійного моніторингу рівня його ефективності та вдосконалення методів адміністрування. Особливої гостроти це питання набуває у зв'язку із структурою його надходжень: перевалювання доходів від імпорту через значні обсяги відшкодувань вітчизняним виробникам по експорту продукції ставить під сумнів його результативність, так як в цілому платниками цього податку виступають пересічні громадяни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження змісту ПДВ, його перевагами та недоліками, рівнем ефективності, визначенням ролі у формуванні бюджету та внутрішнього валового продукту займалися такі дослідники як: В. Валігура, В. Горин, В. Мазярчук, Н. Малініна, А. Паскалова, Ж. Піскова, Ю. Сибірянська, І. Таранов, Ю. Турянський, М. Слатвінська, О. Оксенюк, В. Кальчевський, П. Кулик тощо.

Формування цілей статті. Мета дослідження полягає у визначенні ролі ПДВ у формуванні бюджету України та визначенні його ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вперше опис механізму дії ПДВ була запропонована французьким спеціалістом Морісом Лоре у 1954 році як альтернативу податку з обігу та податку з продажу. Через 13 років його ввели в Данії, через рік – в Німеччині та самій Франції, ще через рік – у Нідерландах та Швеції. Зараз він справляється більш ніж у 140 країнах світу. В Україні цей податок було впроваджено 1 січня 1992 р. відповідно до закону «Про податок на добавлену вартість», після якого цей податок регулювався рядом нормативних актів, а наразі податковим кодексом України від 02.12.2010 [2]. Стандартна ставка ПДВ складає 20 %, для лікарських засобів медичних виробів та обладнання спеціального призначення вона становить 7 %. Нульова ставка застосовується для вивезення товарів за межі митної території України: у митному режимі експорту, у митному режимі реекспорту, якщо товари поміщені у такий режим відповідно до пунктів 3 (щодо товарів у вигляді продуктів їх переробки) та 5 частини першої статті 86 Митного кодексу України, у митному режимі безмитної торгівлі, у митному режимі вільної митної зони та в інших умовах, які регулюються статтею 195 п. 1 Податкового кодексу України. Як відомо реалізація нульової ставки передбачає бюджетне відшкодування ПДВ.

Досвід адміністрування ПДВ дозволяє виокремити його переваги та недоліки [3]: до переваг відносять регулювання цін, стабільний дохід держави, порівняна простота стягування, спроможність реалізації взаємної перевірки платників з боку контролюючих органів; серед недоліків розглядається його роль як гальма розвитку виробництва, катализатора інфляції, чинник соціальної несправедливості (він не залежить від рівня платоспроможності платника) та шахрайства пов'язаного з тіньовою економікою та корупційними схемами щодо отримання відшкодування з бюджету. Розгляд ПДВ як регулятора є дискусійним, так як фактично існує обмежене коло товарів, ціна яких відрізняється в залежності від ставок податку. Тож ефект регулювання є незначним, адже фактично всі товари збільшуються у вартості на однакову частку. Також простота стягування викликає певні питання – його адміністрування вимагає ведення реєстру в системі електронного адміністрування ПДВ, де фіксуються всі транзакції. Відносно тіньової економіки та корупційних схем відшкодування, варто наголосити, що здійснення комерційної діяльності без сплати податків є результатом функціонування економічної системи нашої держави, яка виступає її

найголовнішою системною «вадою», і відповідно недоотримання ПДВ через несплату цього податку окремими суб'єктами виступає, в більшій мірі, наслідком чим недоліком. Відносно шахрайства із відшкодуванням, зауважимо, що введення системи електронного адміністрування ПДВ є важливим кроком в забезпеченні прозорості, підвищення ступеню контрольованості і спрощення отримання повернення з бюджету для добросовісних платників. Основним недоліком варто визнати тягар цього не прямого податку, який сплачується громадянами в сумі кінцевої вартості товару.

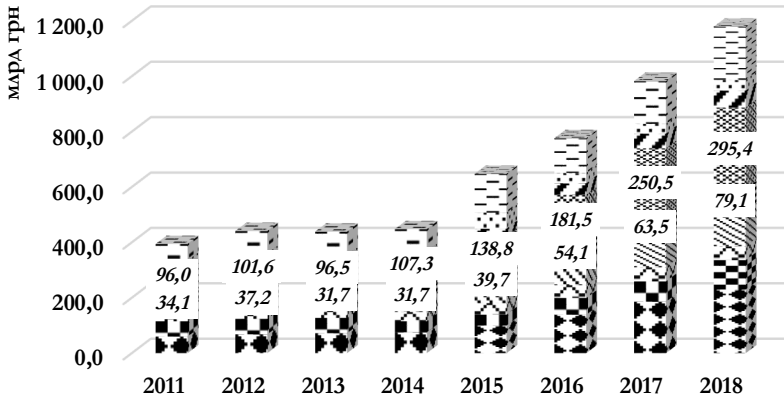
Податок на додану вартість є одним із декількох непрямих податків, до яких крім нього відноситься акцизний збір та мито. За останні роки непрямі податки у доходах зведеного бюджету формували від 45,7 % (2016 рік) до 42,1 % (2018 рік), перевищуючи долю прямих в середньому на 5-7 %. Лише у 2018-му році їх ролі фактично вирівнялися: 41,2 % прямих до 42,1 % непрямих. Ця ситуація відрізняється від практики, яка склалася в розвинутих країнах, де загальна роль непрямих податків в доходах бюджету не перевищує 15%. Адміністрування непрямих податків, на відміну від управління процесом справляння прямих вимагає додаткових процедур, витрат (відносно обліку платників, подання звітності, маркування підакцизної продукції тощо) [4].

Загальна структура податкових і неподаткових надходжень у зведеному бюджеті надана на рис. 1.

Як видно з наведених даних роль ПДВ у формуванні зведеного бюджету залишається вирішальною на протязі всього досліджуваного періоду, а її частка складає (рис. 2) від 27,3 % у 2016 році до 32,62 % у 2018 році.

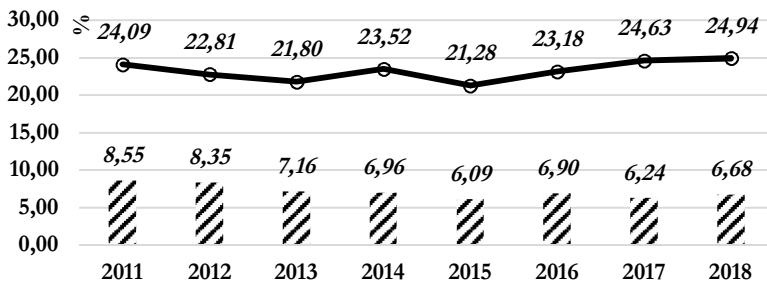
У порівнянні з іншим непрямим податком – акцизним – ПДВ перевищує його обсяг майже в 3 рази: у 2,95 у 2018 році. З іншого боку спостерігається тенденція до зростання ролі акцизного податку у порівнянні з ПДВ – в 2011 році ПДВ перевищував його у 3,85 рази.

Це свідчить, що темпи зростання надходжень від акцизного податку перевищують аналогічні показники з ПДВ. Значно важливішу роль у формуванні державного бюджету відіграє податок та збір на доходи фізичних осіб: у 2011 р. ПДВ перевищував його обсяг в 2,16 рази, а у 2018 р. – 1,63. Цю тенденцію з поміж інших варто вважати позитивною, так як зростання цього податку крім наповнення бюджету, частково відображає зростання добробуту населення.

- Неподаткові надходження
- ∴ Інші податки та збори
- ⬇ Місцеві податки і збори
- ⊗ Подоаток на додану вартість з везених на територію України товарів
- ≡ Подоаток на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування
- ⊗ Акцизний подоаток
- ⬆ Рентна плата та плата за спеціальне використання природних ресурсів

Рис. 1. Аналіз динаміки надходжень до Зведеного бюджету побудовано за [5-8]

- ▨ Подоаток на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування
- Подоаток на додану вартість з везених на територію України товарів

Рис. 2. Аналіз питомої ваги ПДВ у Зведеному бюджеті (побудовано за [5-8])

Безпосередній аналіз ролі ПДВ у формуванні бюджету вимагає дослідження його структури та динаміки (рис. 3 та рис. 4). В цілому за досліджуваний період спостерігаються такі тенденції: з 2009-го по 2011 рік спостерігалася найбільше зростання за весь досліджуваний період, яке набуло піку у 2011 році; у 2012 році темпи значно знизилися, а у 2013 через соціально-політичну ситуацію в країні ПДВ скоротився на 7,7 % через скорочення ПДВ, отриманого від ввезених на територію України товарів. Поряд із помірним зростанням ПДВ від вітчизняних виробників спостерігалася значне збільшення бюджетного відшкодування. У 2014 р. тенденції змінилися на протилежні: це єдиний рік за досліджувану період, коли мало місце скорочення бюджетного відшкодування разом із виробленим в Україні ПДВ. Але зростання надходжень від імпорту забезпечили зростання ПДВ в цілому. З 2015 по 2017 рік всі показники відчутно зростали, а у 2018 р. незважаючи на позитивну динаміку її темпи значно зменшилися.

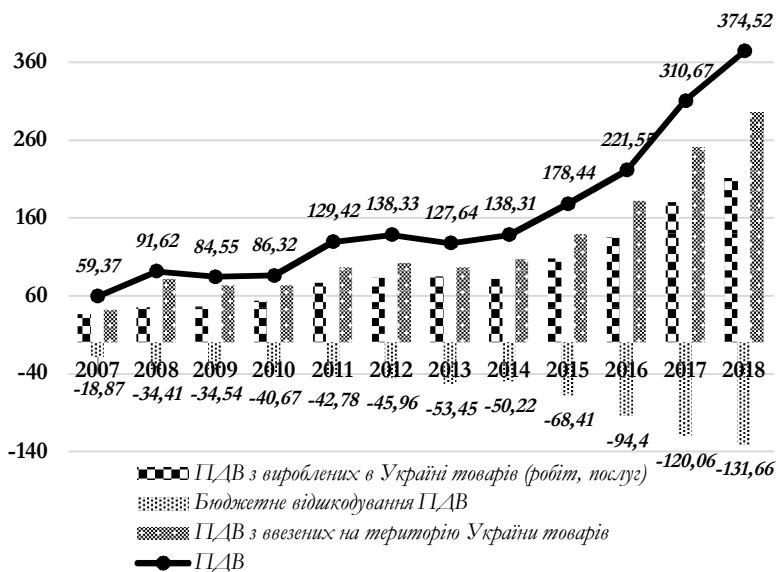

Рис. 3. Надходження ПДВ за структурою (побудовано за [5-8])

Ці результати було отримано завдяки введенню 7 % ставки на лікарські засоби, скасування спеціального режиму для сільськогосподарських виробників з 1 січня 2016 року, сплаті у 2018 р. НАК «Нафтогаз України» ПДВ за рішенням суду в обсязі 169,3 % [4].

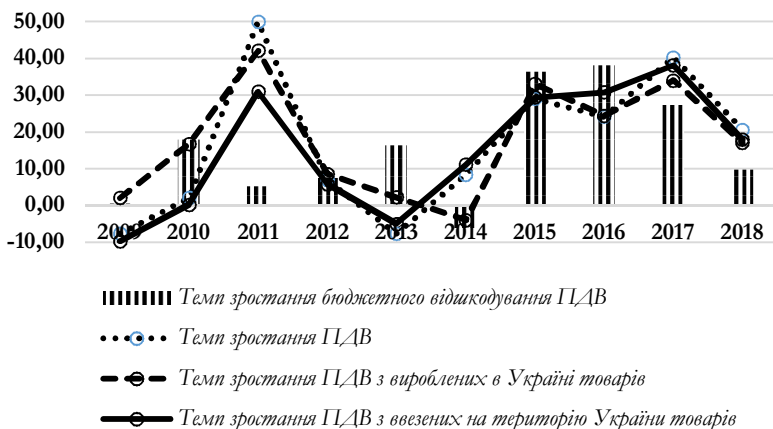

Рис. 4. Динаміка надходжень ПДАВ за структурою (побудовано за [5-8])

Враховуючи, що сума ПДАВ, яка фактично поступає до бюджету, складається з 2 компонентів: отриманого ПДАВ від вироблених в Україні товарів (робіт і послуг) з врахуванням бюджетного відшкодування з ПДАВ, та ПДАВ від імпорту, фактично ключову роль в наповненні бюджету відіграють саме останні. За досліджуваний період їх питома вага в загальній структурі складала від 88,42 % у 2011 році до 73,45 % у 2012 році. Результат є найнегативнішим з усього аналізу податку на додану вартість, адже свідчить про залежність наповнення бюджету від імпорту на противагу низькій долі надходжень від вітчизняного виробництва. Для аналізу варто звернутися до структури отримувачів бюджетного відшкодування. За 2019 рік за попередніми даними лідерами за відшкодуванням ПДАВ є: «Арселормітал», ММК ім. Ілліча, Кернел-Трейд, Запоріжсталь, МК «Азовсталь», Нібулон, Сантрейд, Полтавський ГЗК, АТ Каргілл, ДМК. Серед цих підприємств переважають виробники сталі та прокату, а також потужні зернотрейдери. На жаль, останні не виступають безпосередньо виробниками продукції, а переважно виконують транспортно-логістичні функції, що завдяки існуючій недосконалій структурі законодавства (в розрізі відшкодування ПДАВ) дозволяє отримувати їм ту саму «маржу» від експорту зернових культур, додана вартість створення якої належить іншим підприємствам. Недосконалість відшкодування стосується і експорту продукції із низькою долею доданою вартістю: руди, прокату тощо. Все це свідчить про недосконалість механізму стимулювання

експорту шляхом використання бюджетного відшкодування ПДВ, що вимагає більш ретельного аналізу суб'єктів його отримання, так як бюджет витрачає в середньому близько 11% своїх доходів на відшкодування при неповноцінному виконанні стимулюючої функції.

Загальний аналіз ефективності ПДВ вимагає розрахунку ряду коефіцієнтів: ефективна ставка ПДВ розраховується як відношення фактичних надходжень до кінцевих споживчих витрат домогосподарств [9]; ефективність ПДВ розраховується як співвідношення ефективної та базових ставок і відображає повноту реалізації фіскального потенціалу податку, яка залежить від пільг, ухилень, звільнень від оплати, тощо; коефіцієнт ефективності ПДВ розраховується як віднесення частки податку у ВВП до її стандартної ставки у відсотках [1, 10] (табл. 1).

Таблиця 1

Показники ефективності ПДВ

<i>Показники</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
ВВП	1300	1404,7	1465,2	1586,9	1988,5	2385,4	2983,9	3560,5
Питома вага ПДВ у ВВП	9,96	9,85	8,71	8,72	8,97	9,29	10,41	10,52
Кінцеві споживчі витрати домогосподарств, млн грн	858,9	950,2	1047,1	1120,8	1331,5	1569,7	1977,6	2431
Ефективна ставка ПДВ	15,07	14,56	12,19	12,34	13,40	14,11	15,71	15,41
Ефективність ПДВ	75,34	72,79	60,95	61,70	67,01	70,57	78,55	77,03
Коефіцієнт ефективності ПДВ у ВВП	49,78	49,24	43,56	43,58	44,87	46,44	52,06	52,59

¹ без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополь та з 2014 року – також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

Ефективна ставка ПДВ характеризує відносну ефективність його адміністрування. Найгірша ситуація спостерігалася у 2012-2013 роках, а останнім часом має місце позитивна тенденція, та відобразилась у відчутному зростанні показника. Позитивним варто визнати зростання ефективності ПДВ, значення якої знаходиться в діапазоні, близькому до розвинутих країн ОЕСР. Коефіцієнт ефективності ПДВ у ВВП свідчить про рівень видачі національної економіки, а його зростання відображає поліпшення фіскальної ефективності податку.

Висновки. На основі проведеного аналізу було виявлено ряд ключових тенденцій, які відображають роль ПДВ у формуванні бюджету. Досліджуваний непрямий податок залишається бюджетоутворюючим на протязі тривалого періоду, що обумовлює важливість та необхідність підвищення ефективності його справляння.

В структурі всіх інших надходжень до бюджету, незважаючи на незмінну питому вагу, його перевага над акцизним податком та податком на доходи фізичних осіб поступово зменшується. Перевага непрямих податків у структурі надходжень бюджету свідчить про його неефективність у порівнянні з провідними країнами з ринковою економікою. Відсутність диференціації ставок ПДВ, що є розповсюдженою практикою в європейських країнах, не сприяє реалізації регулюючої функції. Наразі тільки лікарські засоби та окреме медобладнання має пільгову ставку оподаткування. Неоднозначним є вплив податкових пільг: значний обсяг бюджетного відшкодування для експортерів та міжнародних перевізників (близько 10%) з бюджету не дозволяє досягати цільової функції: аграрії, які безпосередньо займаються вирощуванням продукції, яка становить ліву частку експорту, не отримують відшкодування в належному обсязі у порівнянні з транспортно-логістичними компаніями, що вимагає індивідуального розгляду відшкодування ПДВ для окремих суб'єктів. Це питання є особливо гострим в контексті низького обсягу доданої вартості в українському експорті, який на 70 % є сировинним. Залежність наповнення бюджету від ПДВ товарів, ввезених на територію України, свідчить про її імпортозалежність та слабкість для будь-яких зовнішніх потрясінь. Крім того недоотримання надходжень від ПДВ через контрабандну діяльність залишається невирішеним питанням. Серед позитивних тенденцій варто наголосити на зростанні всіх показників ефективності ПДВ. Таким чином, найбільш перспективними напрямками підвищення ефективності стягування податку на додану вартість в Україні як для наповнення бюджету, так і для реалізації регулюючої функції податку, є диференціація ставок на окремі групи товарів та індивідуальний підхід до бюджетного відшкодування для виробників за пільговими умовами.

Література.

1. **Слатвінська М.О.** Аналіз фіскальної ефективності та регулюючої ролі податку на додану вартість. *Класичний приватний університет. Приазовський економічний вісник*. 2018. Випуск 1(06). С. 148-153.
2. Податковий Кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.
3. **Ощепков О.П., Шкелу В.Ф.** Податок на додану вартість та його роль у формуванні доходів державного бюджету України. *Економіка харчової промисловості*. 2017. Т. 9, Вип. 4. С. 89-94.
4. **Сотніченко О.А.** Вдосконалення фіскальної ефективності непрямих податків в Україні. URL: <http://journals.urau.ua/tarp/article/download/171683/173624>

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://www.sfs.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>

8. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

9. **Гриценюк О.** Ефективність податку на додану вартість в Україні. URL: <https://naub.ua.edu.ua/2018/%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%83-%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%96/>

10. **Озерчук О.В.** Фіскальна ефективність непрямих податків в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2014. Вип. 2. С. 59-70.

References.

1. **Slavins'ka M.O.** (2018). Analiz fiskal'noyi efektyvnosti ta rehulyuyuchoyi roli podatku na dodanu vartist' [Analysis of fiscal efficiency and the regulatory role of value added tax]. *Klasychnyy pryvatnyy universytet. Pryazovs'ky ekonomichnyy visnyk – Classical private university. Azov Economic Bulletin*, Issue 1(06), pp. 148-153 [in Ukrainian].

2. Podatkovyy Kodeks Ukrayiny [The Tax Code of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (VVR) – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BB)*, 2011, no. 13-14, no. 15-16, no. 17, p.112 [in Ukrainian].

3. **Oshchepkov O.P., & Shkepu V.F.** (2017). Podatok na dodanu vartist' ta yoho rol' u formuvanni dokhodiv derzhavnoho byudzhetu Ukrayiny [Value added tax and its role in the formation of the state budget revenues of Ukraine]. *Ekonomika kharchovoyi promyslovosti – Economics of the food industry*, Vol. 9, Issue. 4, pp. 89-94 [in Ukrainian].

4. **Sotnichenko O.A.** (n.d.). Vdoskonalennya fiskal'noyi efektyvnosti nepryamykh podatkov v Ukrayini [Improving fiscal efficiency of indirect taxes in Ukraine]. *journals.uran.ua*. Retrieved from: <http://journals.uran.ua/tarp/article/download/171683/173624> [in Ukrainian].

5. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

6. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi fiskal'noyi sluzhby Ukrayiny [Official site of the State Fiscal Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.sfs.gov.ua> [in Ukrainian].

7. Ofitsiynyy sayt Ministerstva finansiv Ukrayiny [Official site of the Ministry of Finance of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.mof.gov.ua/uk> [in Ukrainian].

8. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi kaznacheys'koyi sluzhby Ukrayiny [Official site of the State Treasury Service of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.treasury.gov.ua/> [in Ukrainian].

9. **Hrytsenyuk O.** (n.d.). Efektyvnist' podatku na dodanu vartist' v Ukraini [Efficiency of value added tax in Ukraine]. *naub.oa.edu.ua*. Retrieved from: <https://naub.oa.edu.ua/2018/%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%83-%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%96/> [in Ukrainian].

10. **Ozerchuk O.V.** (2014). Fiskal'na efektyvnist' nepryamykh podatkov v Ukraini [Fiscal efficiency of indirect taxes in Ukraine]. *Naukovi pratsi NDFI – Scientific research works of the Institute*, Issue. 2, pp. 59-70 [in Ukrainian].

Анотація.

Степаненко С.В. Роль податку на додану вартість у формуванні доходів бюджету та його ефективність.

Стаття присвячена дослідженню податку на додану вартість, його функціям та ролі у формуванні бюджету. Розглянуті переваги та недоліки досліджуваного податку. Проаналізовано механізми нарахування ПДАВ. Проаналізована структура податкових надходжень до бюджету. Визначена роль ПДАВ у зведеному бюджеті України в динаміці. Здійснено аналіз структури надходжень за товарами, ввезеними на територію України, виробленими в Україні та бюджетним відшкодуванням. Розрахована динаміка надходжень ПДАВ за структурою. Розраховані показники ефективності ПДАВ. Розглянуто зміст та призначення податкових пільг, визначено їх ефективність. Запропоновані напрями підвищення ефективності стягування ПДАВ: диференціація податкових ставок для окремих груп товарів та індивідуальний підхід до суб'єктів в розрізі бюджетного відшкодування в залежності від обсягу створеної доданої вартості.

Ключові слова: *непрямі податки, податок на додану вартість, бюджет, внутрішній валовий продукт, податкові пільги, відшкодування ПДАВ.*

Аннотация.

Степаненко С.В. Роль налога на добавленную стоимость в формировании доходов бюджета и его эффективность.

Статья посвящена исследованию налога на добавленную стоимость, его функциям и роли в формировании бюджета. Рассмотрены преимущества и недостатки исследуемого налога. Проанализированы механизмы начисления НДС. Проанализирована структура налоговых поступлений в бюджет. Определена роль НДС в сводном бюджете Украины в динамике. Осуществлен анализ структуры поступлений по товарам, ввезенным на территорию Украины, произведенным в Украине и бюджетным возмещением. Рассчитана динамика поступлений НДС по структуре. Рассчитаны показатели эффективности НДС. Рассмотрены содержание и назначение налоговых льгот, определена их эффективность. Предложены направления повышения эффективности взимания НДС: дифференциация налоговых ставок для отдельных групп товаров и индивидуальный подход к субъектам в разрезе бюджетного возмещения в зависимости от объема созданной добавленной стоимости.

Ключевые слова: *косвенные налоги, налог на добавленную стоимость, бюджет, внутренний валовый продукт, налоговые льготы, возмещения НДС.*

Abstract.

Stepanenko S.V. The role of value added tax in the budget revenues formation and its effectiveness.

The article is devoted to the study of value added tax, its functions and role in budgeting. The advantages and disadvantages of the investigated tax are considered. The mechanisms for calculating VAT are analyzed. The structure of tax revenues to the budget is analyzed. A certain role of VAT in the consolidated budget of Ukraine in dynamics is analyzed. The structure analysis of receipts for goods imported into Ukraine, produced in Ukraine and budget compensation has been done. The dynamics of VAT revenues by structure is calculated. The VAT performance indicators have been calculated. The content and purpose of tax benefits are considered, their effectiveness is determined. The increasing directions the VAT collection efficiency are proposed: differentiation of tax rates for certain groups of goods and an individual approach to the entities in terms of budget compensation, depending on the amount of added value created.

Key words: *indirect taxes, value added tax, budget, gross domestic product, tax benefits, VAT refunds.*

УДК 338.43:631.11

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ ДО СТРАТЕГІЧНИХ ЗМІН

**ВЛАСЕНКО Т.А., К.Е.Н., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Стратегічні зміни є одним із основних інструментів зростання ефективності функціонування підприємства в сьогоденних умовах, адже створюються позитивні передумови для підвищення якості управлінських рішень, які сприяють зростанню ефективності виробництва. У свою чергу, швидке зростання інтересу до стратегічних змін призводить до необхідності оцінювання готовності підприємства до їх здійснення та прогнозування економічної ефективності перетворення елементів системи. Тому, враховуючи необхідність гнучкого реагування на швидкоплинні ринкові чинники та відповідно важливість реалізації стратегічних змін на сучасних промислових підприємствах, особливого значення набувають концептуальні аспекти оцінки готовності підприємства до стратегічних змін.